

Pro tajemníka ÚV KSČ s. M. Beňu
ke schválení

M. Jemí

VNITROSTRANICKÁ INFORMACE č. 21

Pro členy a kandidáta předsednictva,
členy sekretariátu ÚV KSČ

Dne 28. ledna 1982

Č.j.: inf/23/82 - 21

Počet listů: 10

Počet výtisků: 26

Den vydání: 28. ledna 1982

O B S A H

Informace o politické situaci v krajích
k 27. lednu 1982

Krajské /městské/ výbory strany hodnotí politickou situaci v krajích jako dobrou. Pozitivně je ovlivňována pracovním úsilím v průmyslových a zemědělských závodech při zabezpečování plánovaných úkolů. Stranické, státní, hospodářské a společenské orgány a organizace věnují stálou pozornost řešení nedostatků v materiálně technickém zásobování výroby, opravárenské činnosti i šetření všemi druhy energie. K tomu zaměřují i rozvoj iniciativy pracujících.

Na názorovou hladinu stále působí nervozita a stupňující se vnitřní napětí, které bylo vyvoláno pronikáním informací a šířením různých fám o cenových úpravách do veřejnosti. V důsledku toho vznikala i nákupní horečka. Určité uklidnění mezi komunisty přinesla jednotná informace a argumentační materiál k těmto opatřením, která jsou převážně přijímána jako nutná. Na vnitřním trhu trvá zvýšený nákup potravinářského zboží. V některých podnicích jsou vznášeny připomínky k potřebě ujasnit a dořešit přetrvávající problémy v plánech výroby pro tento rok i v dopravě pracujících na linkách ČSAD ve spojitosti s realizovanými opatřeními k úspoře pohonných hmot.

Stranické orgány a organizace soustřeďují úsilí na přípravu a průběh členských schůzí na začátku roku a v souvislosti s tím na zkvalitňování masové politické práce, zejména při zabezpečování cenových úprav.

x

Seznamování členů a kandidátů strany s jednotnou informací k cenovým úpravám probíhalo na mimořádných členských schůzích /25. ledna t.r./ a ve stranických skupinách. Vystoupili s ní převážně předsedové ZO KSČ, členové výborů a v rozhodujících organizacích se zúčastnili i zástupci vyšších stranických orgánů.

Informace byly pozorně vyslechnuty a přijaty s pochopením jako nutná opatření na úseku maloobchodních cen, v sociální i mzdové oblasti. V některých organizacích komunisté v diskusi připomněli, že měli být informováni dříve, než konkrétní údaje pronikly do veřejnosti. V jiných místech požadovali, aby úpravy cen se prováděly průběžně, nikoliv v takových skocích/až o 100 %/ a okamžitě po jejich vyhlášení, čímž by se zabránilo vykupování různých druhů zboží i spekulaci. V souvislosti s tím se hovořilo o tom, jak bude zabezpečen plynulý prodej těch potravin, které v současné době na trhu chybějí a zda bude dostatek masa i masných výrobků po úpravách cen. Ojediněle se vyskytly požadavky na zavedení lístkového systému s tím, aby se rovnoměrně v množství i kvalitě dostávalo na každého.

Kladem diskuse na těchto shromážděních je, že členové strany poukazovali na východiska ze stávající situace. Spatřovali je v rezervách na vlastních pracovištích, v efektivnějším využívání všech zdrojů, především paliv, surovin, energie, fondu pracovní doby a směnnosti, ale i v šetření potravinami. Současně však kriticky upozorňovali na nutnost důsledného naplňování úkolů hospodářského plánu druhého roku sedmé pětiletky na všech pracovištích, zlepšení řídicí práce na všech stupních ve smyslu 3., 4. a 5. zasedání ÚV KSČ a rychlejší odstraňování nedostatků v investiční výstavbě i v realizaci opatření ke snížení administrativy. Zároveň se vyskytly požadavky, aby byla prováděna náročná a důsledná kontrola plnění přijatých stranických i vládních usnesení a z jejich nezabezpečování vyvozovány závěry. V souvislosti s tím jsou kritizovány vysoké odměny řídicích pracovníků při splnění i upravených plánů na konci roku.

Obchodní síť by podle vyslovených názorů měla zabezpečovat především plynulé zásobování v odpoledních hodinách - po ukončení pracovní doby v závodech. Vedoucí pracovníci a kontrolní orgány čelit spekulacím, prodeji pod pultem a šizení zákazníků, zejména v prodejnách masa, které by skutečně mělo být prodáváno o menší váze, v požadované úpravě tak, jak je to uvedeno ve

faktech a argumentech. Větší pozornost by měla být věnována zásobování zeleninou, která by vyrovnávala nedostatek masa. V souvislosti s tím se doporučuje vydávání populárně vědeckých publikací k úsporám potravin a nahrazování masa zeleninou.

Vyskytly se i názory, aby prostředky vkládané do zemědělství byly řádně zhodnocovány. Je kritizováno, že část zemědělců se více věnuje přidružené výrobě, než vlastní zemědělské produkci. Upozorňuje se také, že prodejem přebytků ze zemědělství dojde k výraznému zlepšení situace výrobců. Jsou i dotazy, kde berou soukromníci suroviny na výkrm býčků. Ve Východočeském kraji se na jednotlivých schůzích hovořilo o tom, že v centru nebyla respektována řada připomínek zdola a proto se obnovují dnes některá opatření. Šlo například o upozornění, že není správné likvidovat záhumenkové hospodářství a drobné domácí chovatelství. Ti lidé, kteří je vznášeli byli označováni za zpátečníky. Ozvaly se i hlasy, kdo bude volán za tento stav k odpovědnosti, když v továrně se trestá dělník za každý zmetek. Ojediněle, například v Karose Vysoké Mýto byla vyslovena pochybnost o vedoucí úloze dělnické třídy a názor "že komunisté dostávají rány ze všech stran".

Jednoznačný souhlas je s úpravami mezd horníkům. Připomínky jsou například mezi komunisty ve Východočeském kraji k otázce mzdových preferencí podle oblasti kraje, kde převládá to které odvětví s tím, že i textilní dělníci mají jedny z nejnižších platů, přičemž dnes drží národní hospodářství a jich se to netýká. Pozastavují se také nad úpravami platů, zejména ve stavebnictví, kde se nevyužívá pracovní doba a úkoly neplní, dále v ČSD a ne v ČSAD.

V některých organizacích byly vyjadřovány obavy z neustálého prohlubování diferenciací v majetkové a příjmové úrovni, která je vyvolávána jejich kumulací u některých profesí. Jako cesty k odčerpávání enormního majetku jsou požadovány nadále dávky z mimořádných příjmů obyvatelstva /především v oblasti filmu, architektury a televizní tvorby/. Současně se upozorňuje na potřebu prověřování způsobu jejich nabytí.

Ojediněle se vyskytly názory, že přijatá cenová opatření postihnou mimo početných rodin, důchodců a mladých lidí s nižšími příjmy hlavně městské obyvatelstvo a přímé výrobce hodnot a ne ty, kteří jsou zodpovědní za celkový chod ekonomiky a mají největší vinu za neplnění úkolů XV. a XVI. sjezdu KSČ. Jako příklad ze Středoslovenského kraje je uváděn n.p. Preglejka Žarnovica, okres Žiar nad Hronom, kde komunisté upozorňují na skutečnost, že při dodržení prováděcího plánu na rok 1982 jim byl postaven průměrný měsíční výdělek v hodnotě 2 342 korun. Je to méně o 177 Kčs oproti dosažené skutečnosti minulého roku, přičemž mají ještě ušetřit 30 pracovníků.

Připomínky směřovaly také k tomu, aby nedocházelo ke skrytému růstu cen spotřebního zboží na základě tzv. inovací /košile, boty, prádlo atd./. Zvýšení cen cigaret a alkoholu, podle některých názorů, není úměrné k jejich růstu u masa a masných výrobků. Hovořilo se i o tom, že šetření by mělo začít od shora dolů a ne opačně. Nejčastěji je k tomu uváděn příklad, že z Trabantu vystupují 4 lidé a z Tatry 613 jeden, maximálně dva. Tvrdějí by se mělo také přistupovat k těm, kteří nechtějí řádně pracovat a část z nich mění zaměstnání jen pro zvýšení svého výdělku.

Na členské schůzi ČSD stavební oddíl Brno - jih /Jihomoravský kraj/ se poukazovalo na to, že se zdražuje vodka, rum, což pijí dělníci, zatímco nejdražší koňak ne, ten je pro "pány". Stranické příspěvky jsou prý vysoké. Podobný názor byl vysloven v ZO KSČ č. 5 První Brněnská ZKG s tím, že je třeba snížit i stranický aparát.

Vznášeny byly také dotazy jakým způsobem bude zabezpečena úprava důchodů a sociálního stipendia studentů. Zda dojde ke zvýšení diet u pracovníků, kteří jezdí na služební cesty. V Severočeském kraji se komunisté ptali, proč nejsou ze strany vlády přijímány závěry vůči generálním ředitelstvím a podnikům, které nesplnily úkoly státního plánu. V Bratislavě se lidé zajímali o to, zda se cenové úpravy dotknou diplomatických prodejen a Tuzexu.

V První Brněnské ZKG /Jihomoravský kraj/ byly vzneseny tři dotazy, zda je pravda, že v Praze existuje prodejna pro funkcionáře KSČ, kde je širší sortiment a nižší ceny. Podobné názory se vyskytly v rekreačních oblastech Východočeského kraje, kde mají chaty jednotliví občané z Prahy. Přinášejí sem informace o existenci vládních prodejen, kde se prodává za snížené ceny, bez front a výrobky jsou ze zvláštních státních statků, kde se nepoužívají chemická hnojiva. Kritika specializovaných vládních prodejen se zvýšila i mezi lidmi v okresech Nymburk, Mladá Boleslav, Praha-západ a Příbram /Středočeský kraj/.

V přijímaných závěrech členských schůzí a stranických skupin byla zdůrazněna úloha masové politické práce k pochopení nezbytnosti přijatých opatření a angažované činnosti za plnění úkolů hospodářského plánu a usnesení XVI. sjezdu KSČ. V souvislosti s diskusí jak nejlépe a jakými formami přitom využívat faktů a argumentů mezi širokou veřejností bylo připomenuto, aby hlavně hromadné sdělovací prostředky k vysvětlování cenových úprav přistupovaly fundovaně, politicky a odborně. Jsou od nich požadovány informace konkrétní, věcné a ofenzivní. V současné době byly oceňovány kritické články, zejména úvodníky Rudého práva, ve kterých se otevřeně píše o stavu naší ekonomiky a dalších problémech. V některých z nich je však postrádána větší adresnost při určování odpovědnosti za odstraňování odhalených nedostatků.

Vystoupení předsedy vlády ČSSR s. Štrougala na celoresortním aktivu pracujících v odvětví paliv a energetiky, hutnictví a těžkého strojírenství v Ostravě a jeho zveřejnění v denním tisku je podle prvních poznatků krajských /městských/ výborů strany přijímáno komunisty a většinou bezpartijních velmi pozitivně. Bylo pozorně sledováno a hodně se o něm diskutuje mezi lidmi. V některých krajích bylo 27. 1. vyprodáno Rudé právo a další denní tisk. Celkově je možné konstatovat, že projev přispíval k uklidnění veřejnosti a její názorové hladiny. Postupně ustávají některé nepodložené dohady, zejména o zdražování potravin ve větším rozsahu. Všeobecně je vystoupení s. Štrougala hodnoceno jako rozumný, klidný

a seriózní rozbor naší ekonomické situace. Argumenty, které uvedl, jsou považovány za přesvědčivé. Pomáhají pochopit nezbytnost současných nepopulárních cenových úprav. Dobrý ohlas mají připravovaná sociální opatření. Oceňovány jsou pasáže o snížení stavu pracovníků v administrativě a omezení rozsahu různých směrnic, formulářů a statistik, snížení počtu osobních služebních automobilů, krácení výdajů na pohoštění, propagaci apod. Ve všech krajích je oceňováno, že zdůvodnění cenových úprav pro širokou veřejnost poskytl předseda federální vlády. V této souvislosti se objevují požadavky, aby vedoucí funkcionáři častěji vystupovali k situaci v národním hospodářství a k řešení dalších problémů.

Zároveň některé krajské výbory strany signalizují, že poskytnutí informace o úpravě cen veřejnosti dříve než byl stanoven původní termín je předmětem kritiky funkcionářů a členů strany. Na druhé straně jsou někteří z nich toho názoru, že projev podobného charakteru se měl uskutečnit již dříve. V široké veřejnosti se vedle pozitivního hodnocení vystoupení předsedy federální vlády objevují také kritické připomínky, zejména k dlouhotrvajícím nedostatkům v národním hospodářství, které svým charakterem odpovídají připomínkám, vzneseným na členských schůzích strany. V některých krajích se objevují mezi lidmi názory, že mzdy horníků se nezvyšují vzhledem k důležitosti tohoto odvětví, ale pro údajné nepokoje mezi horníky a obavy z nich. Ozývají se hlasy, že se z těchto důvodů aktiv uskutečnil právě v Ostravě. Preference horníků se podle některých úvah může projevit v odlivu pracovních sil z jiných resortů, kde jsou platy podstatně nižší. Rovněž byly zachyceny připomínky k tomu, že zvýšení přídavků na děti nekompenzuje dostatečně zvýšené náklady na nákup potravin. Je také poukazováno na to, že pracující důchodci mají často vyšší příjmy, než mladé rodiny s více dětmi. Současně se objevuje ojedinělá kritika protispolečensky zaměřených lidí, kteří přes argumenty uváděné v souvislosti s úpravou cen spatřují naše problémy v samotném socialistickém systému.

Pracující v Jihočeském kraji hodnotí vystoupení, že přišlo v pravý čas. Prostí lidé ve frontách a hromadných dopravních prostředcích často v souvislosti se skupováním zboží odsuzují lidskou chamtivost. Zároveň se však objevuje různé špičkování a narážky na výslednost naší ekonomiky.

V jednotlivých krajích se v uplynulém týdnu vyskytly ojedinělé různé fámy. Například ve Středočeském, že je připravováno další zvýšení cen od června t.r. Bude prý provedeno u mouky, cukru, uhlí, plynu, elektrické energie, benzínu a nafty. V okresech Nymburk a Kutná Hora byl zaznamenán názor, že mají být opět upravovány platy příslušníků SNB a ČSLA o 450 Kčs měsíčně. V Jihočeském a Jihočeském kraji se vyskytly podobné zprávy. V tomto kraji také kolují mezi bezpartijními fámy, že bude následovat ještě zdražení benzínu a stavebnin. Podobné o dalších etapách zvyšování cen jsou i v Severomoravském kraji. V Praze se hovoří o tom, že v období měsíců února až dubna se upraví jízdné v dopravě a ceny energie.

Jiné negativní jevy jsou v informacích uváděny pouze ojediněle. V Severočeském kraji došlo v souvislosti s připravovanými cenovými úpravami k odevzdání legitimací u tří členů strany, z toho u dvou dělníků a jednoho invalidy. Bylo to v organizacích Kovohutě Děčín, Bonex Koščany a Nisatex Desná. V Galantě /Západočeský kraj/ se ve dvou případech členové strany vyjádřili, že odevzdají členské legitimace a přestanou platit příspěvky, čímž si vyrovnají zvýšené náklady na maso a masné výrobky. V základní organizaci KSČ č. 2 Škoda Rotava /Západočeský kraj/ položili legitimace dva členové strany - dělníci a v ZO KSČ Traťová distance Cheb nesouhlasili tři členové s jednotnou informací. Odmítli ji vysvětlovat s tím, že jsou správné pouze sociální úpravy. V ZO KSČ č. 6 Rosice /Jihočeský kraj/ narušoval svým vystupováním průběh členské schůze bývalý důstojník ČSLA - důchodce. Ve Výzkumném ústavu svářčském Bratislava po informaci o úpravě cen část dělníků z členské schůze na protest odešla. Uvedené případy jsou řešeny příslušnými stranickými orgány.

Na Dole J. Šverma k.p. Doly V. I. Lenina Záluží /Severočeský kraj/ vznikla nepodložená zpráva o negativním průběhu aktivu v Mostě, konaného dne 21. ledna 1982. Šíří se v ní, že byl ukončen fyzickým střetem přítomných. Dále vedoucí stranické skupiny s. Kunst na Dole Vrbenský informoval pracující o tom, že na své cestě do Prahy viděl skupinu vlasatců s transparentem "zdražte nám housku - bude to jak v Polsku".

Podnikový výbor ROH ZKZ Horní Bříza /Západočeský kraj/ obdržel anonymní dopis, ve kterém je hanobena práce strany a její funkcionáři. Podepsán je ilegální ÚV KSČ z Plzně. Případ šetří VB.

Na obchodních domech Kotva a Dětský dům Praha byl vylepen plakát s tímto textem "Je připravované zdražení, jestli se bude zdražovat, tak se dostaneme do stejné situace jako v PLR".

x

Ve všech krajích nadále pokračoval zvýšený nákup potravin a cigaret u nichž dojde k úpravám maloobchodních cen. V posledních dnech se největší poptávka koncentruje na maso a masné výrobky. S rozdílnou intenzitou trvá v jednotlivých místech skupování cukru, kávy, stolního oleje, ostatních tuků i soli. Ve Středočeském, Východočeském a Jihočeském kraji byla zaznamenána zvýšená poptávka po koření. Nedostatek soli je řešen většími dodávkami z výroby, přesto ve Východočeském a dalších krajích není k dostání.

V pražských obchodech chybí sirup, což postihuje zejména rodiny s malými dětmi. Ve všech krajích se tvoří fronty před obchody s masem. Jeho nedostatek je pociťován nejvíce v Západoslovenském kraji a Bratislavě, kde schází rovněž kostkový cukr, který je nedostatkovým zbožím i ve Východočeském kraji. Ve Středoslovenském kraji není uspokojena spotřebitelská poptávka po stolním oleji, tuku a vejcích. Ve Středočeském kraji je stále zpožděn rozvoz brambor a tekutých potravin v důsledku nepříznivého počasí.

Regulační opatření ve Středoslovenském kraji vyvolala rozhořčenou odezvu zákazníků a vede k dalšímu růstu poptávky po potravinách z obav jejich celkového nedostatku. V pražských závodech pracující kritizují, že se dostaly předčasně na veřejnost opisy ceníků zboží, u něhož dojde k cenovým změnám. V Bratislavě bylo kontrolou zjištěno ve dvou prodejnách zatajování zboží, z toho v jedné u masa a masných výrobků v celkové hodnotě přes 13 000 Kčs. Oba případy vyšetřuje Bezpečnost.

Z průmyslového zboží se projevuje nedostatek pracích prostředků ve Středoslovenském kraji a v okrese Považská Bystrica, toaletního papíru a ubrousků. V okresech Levice a Senica /Západoslovenský kraj/ jsou potíže s distribucí propan-butanu.

Krajské /městské/ a okresní výbory strany situaci na vnitřním trhu denně sledují a prostřednictvím národních výborů i obchodních organizací provádějí potřebná opatření.

x

Z mezinárodních událostí zůstává v popředí pozornosti široké veřejnosti vývoj situace v Polsku. Mimořádná opatření jsou přijímána pozitivně. Kladně je hodnoceno zabezpečování obnovy řádné funkce národního hospodářství, další upevňování socialismu a pevného svazku se socialistickými zeměmi. Souhlas je vyslovován s hospodářskou pomocí Sovětského svazu i ostatních socialistických zemí. V souvislosti s tím se však například v Praze i jinde vyskytují obavy, zda pomoc Polsku z naší strany neohrozí životní úroveň našeho obyvatelstva. Trvale jsou odsuzovány postoje západních velmocí, spojené se snahou po diskriminaci Polska a Sovětského svazu.

V souvislosti se současným vývojem v PLR se například v Jihočeském kraji lidé na školeních i schůzích ptají, zda existuje nějaká ilegální činnost "Solidarity" a jaký je postoj církve. Zajímají se o názorové rozdíly a stanoviska komunistických i dělnických stran kapitalistických zemí na řešení situace v PLR a jejich příčiny. V Jihomoravském kraji jsou dotazy, jak se budou řešit polské půjčky, když západní banky odmítly odklad jejich splatnosti. Po zveřejnění článku o názorech a tendencích v Komunistické straně Itálie se očekává, jaký bude další vývoj situace v této straně a jaké zaujme postoje dělnické i komunistické hnutí.